➢ سه) مفرد معرف به لام

۱. در ادبیات عرب «ال» دارای اقسام مختلفی دانسته شده است:

یک) «ال» تعریف:

یک/۱) ال عهد

یک/۱/۱) ال عهد ذکری: «**كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ**»[۱]

یک/۱/۲) ال عهد ذهنی: «**إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ**»[۲]

یک/۱/۳) ال عهد حضوری: «**الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ**»[۳]

این نوع معمولاً بعد از اسماء اشاره و یا حروف ندا می‌آید «یا ایها الرجل»، «هذا الرجل» ولی گاهی در غیر این دو مورد هم استعمال می‌شود. مثلاً به کسی که در حضور شما به کسی توهین می‌کند می‌گویید: «لاتشتم الرجل» (برخی ال در «الآن» را از این نوع دانسته‌اند، البته ابن هشام «ال» در «الآن» را زائده می‌داند.)[۴]

یک/۲) ال جنس

یک/۱/۲) ال استغراقی

به جای این «ال» می‌توان لفظ «کل» را قرار داد و معنای این «ال» استغراق و شمول نسبت به تمام افراد طبیعت است. «**خُلِقَ الإِنسَانُ ضَعِيفًا**»[۵]

یک/۲/۲) ال غیر استقراقی

به جای این «ال» نمی‌توان کل را قرار داد و این «ال» برای آن است که ماهیت را معرفه قرار دهد. «**وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاء كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ**»[۶]

دو) ال زائده

دو/۱) لازم: مثل «الذی»

دو/۲) غیر لازم:

---

[۱]. سوره مزمل، آیه ۱۵-۱۶

[۲]. سوره فتح، آیه ۱۸

[۳]. سوره مائده، آیه ۳

[۴]. مغنی اللبیب، ج۱، ص۷۳

[۵]. سوره نساء، آیه ۲۸

[۶]. سوره انبیاء، آیه۳۰

دو/۱/۲) «ال» زینت: «ال» وارد شده بر علم شخصی «الحسن و الحسین سیدا شباب اهل الجنة»

(این قسم «ال» سماعی است)

دو/۲/۲) «ال» وارد شده در اشعار (به ضرورت شعر)

سه) ال موصول (به معنای الذی)

این قسم بر اسم فاعل و اسم مفعول و صفات مشبهه وارد می‌شود.

«من القوم الرسول الله منهم» (من القوم الذین رسول الله منهم)

«**الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ**»[1] (الذین تصدقوا و اللاتی تصدقن و اقرضوا ...)[2]

۲. مطابق آنچه از ابن هشام خواندیم «ال» استغراق از اقسام ال جنس است (که این برخلاف چیزی است که از مرحوم آخوند خواهیم خواند)

۳. در کلمات اُدبا، به این سؤال اشاره نشده است که آیا معنایی جامع بین اقسام «ال» است (تا همه اقسام «ال» مصداق آن باشند و اشتراک معنوی داشته باشند)، یا لفظ «ال» مشترک لفظی بین اقسام خود است و یا برخی موارد اشتراک معنوی و در برخی از موارد اشتراک لفظی مطرح است.

[1] . سوره حدید، آیه ۱۸

[2] . ن ک: مغنی اللبیب، حرف ال